

Eseistyka:

- B. Cywiński, *Rodowody niepokornych*, wyd. III rozszerzone, Warszawa 1985.
- S. Barańczak, *Etyka i poetyka. Szkice 1970–1978*, Kraków 1981.
- J.J. Lipski, *Dwie ojczyzny – dwa patriotyzmy. (Uwagi o megalomanii narodowej i ksenofobii Polaków)*, w: tenże, *Tunika Nessosa. Szkice o literaturze i nacjonalizmie*, Warszawa 1992.
- W. Wirpsza, *Polaku, kim jesteś?*, Mikołów 2009.
- T. Burek, *Żadnych marzeń*, Londyn 1981, wyd. krajowe 1989.
- A. Werner, *Polskie, arcy-polskie...*, Londyn 1987.
- A. Michnik, *Z dziejów honoru w Polsce. Wypisy więzienne*, Paryż 1985.
- A. Zagajewski, *Solidarność i samotność*, Warszawa 2002.

Źródła i opracowania:

- Literatura drugiego obiegu – polski fenomen*, „Polonistyka” 2011, nr 7.
- J. Hobot, *Gra z cenzurą w poezji Nowej Fali (1968–1976)*, Kraków 2000.
- A. Kijowski, *Ethos społeczny literatury polskiej. Literatura i hodowla. Rozterki Polaków*, Warszawa 1985.
- S. Siekierski, *Drugi obieg*, w: *Piśmiennictwo – systemy kontroli – obiegi alternatywne*, red. J. Kostecki i A. Brodzka, t. 2, Warszawa 1992.
- Literatura drugiego obiegu w Polsce w latach 1976–1989*, red. I. Laskowski, Koszalin 2006.
- D. Dabert, *Zbuntowane wiersze. O języku poezji stanu wojennego*, Poznań 1998.
- M. Głowiński, *Mowa w stanie obłąkania*, Warszawa 1996.
- O.S. Czarnik, *Między dwoma Sierpniami. Polska kultura literacka 1944–1980*, Warszawa 1993.
- L. Rola [Burska], *Samoobrona czy walka o nową treść? O funkcjach „Zapisu” i „Pulsu”*, w: *Literatura źle obecna (Rekoniesans)*, Londyn 1984.

PRZEMIANY IDEI, FORM I KONWENCJI LITERACKICH

XCIII. POEZJA

- Historyczny współczynnik przemian:
- a) Obrachunki wojenne i wobec nowych zagrożeń – lata 1945–1947.
 - b) Poezja pod kontrolą totalną – 1948–1955.

- c) Trzy nurty odnowy poetyckiej: kolejne fazy liryki protestu (druga połowa lat pięćdziesiątych, lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte); poezja „lingwistyczna” (druga połowa lat pięćdziesiątych i lata sześćdziesiąte); różne warianty poezji kontemplacyjnej i religijnej (poczynając od 1956 r.).
- Wewnętrzna dynamika przemian:
- Tradycja synkretyczna: spadek dwudziestolecia międzywojennego i francuskiego nadrealizmu.
 - Kontakty międzynarodowe: lekcja poezji anglosaskiej i rosyjskiej (akmeiści).
 - Stare i nowe odmiany gatunków poetyckich.
 - Pluralizm systemów wersyfikacyjnych i rosnąca przewaga wiersza wolnego.
 - Stylistyka pastiszu, parodii i groteski: jej funkcje i warianty.
 - Rzeczy prywatne a sprawy publiczne: między liryką a retoryką.
 - „Moralizm ironiczny” – swoistość poezji polskiej ostatniego półwiecza.

Utwory:

Wybrane wiersze Stanisława Barańczaka, Mirona Białoszewskiego, Zbigniewa Bieńkowskiego, Julii Hartwig, Zbigniewa Herberta, Jarosława Iwaszkiewicza, Mieczysława Jastruna, Tymoteusza Karpowicza, Ryszarda Krynickiego, Ewy Lipskiej, Czesława Miłosza, Janusza St. Pasierba, Jacka Podsiadły, Juliana Przybosa, Tadeusza Różewicza, Jarosława Marka Rymkiewicza, Arnolda Śluckiego, Edwarda Stachury, Wiśławy Szymborskiej, Marcina Świetlickiego, Anny Świrszczyńskiej, Jana Twardowskiego, Aleksandra Wata, Adama Ważyka, Kazimierza Wierzyńskiego, Rafała Wojaczka, Adama Zagajewskiego.

Opracowania:

- S. Balbus, *„Pierwszy ruch jest śpiewanie” (O wierszu Miłosza – rozpoznanie wstępne)*, w: *Poznanie Miłosza*, red. J. Kwiatkowski, Kraków 1985.
- S. Balbus, *Między stylami*, Kraków 1993.
- E. Balcerzan, *Poezja jako samopoczucie*, „Teksty Drugie” 1990, nr 1 (przedr. w: tenże, *Przygody człowieka książkowego (Ogólne i szczególne)*, Warszawa 1990).
- M. Baranowska, *Surrealna wyobraźnia i poezja*, Warszawa 1984.
- M. Baranowska, *Obrazy poezji. Autoportrety i portrety*, w: *Sporne sprawy polskiej literatury współczesnej*, red. A. Brodzka i L. Burska, Warszawa 1998.
- S. Barańczak, *Przed i po. Szkice o poezji krajowej przelomu lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych*, Londyn 1988.
- S. Barańczak, *Etyka i poetyka*, Paryż 1979 (lub inne wydanie).

- S. Barańczak, *Zaufać nieufności. Osiem rozmów o sensie poezji 1990–1992*, Kraków 1993.
- W. Bolecki, *Język jako świat przedstawiony. O wierszach Stanisława Barańczaka*, „Pamiętnik Literacki” 1985, z. 2 (przedr. w: tenże, *Pre-teksty i teksty*, Warszawa 1991).
- Z. Jarosiński, *Postacie poezji*, Warszawa 1985.
- T. Kłak, *Granice bohatera*, w: *Od Kochanowskiego do Różewicza. Prace ofiarowane Arturowi Hutnikiewiczowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. J. Kryszak, Toruń 1988.
- J. Kwiatkowski, *Felietony poetyckie*, Kraków 1982.
- A. Legeżyńska, P. Śliwiński, *Poezja polska po 1968 roku*, Warszawa 2000.
- A. Legeżyńska, *Gest pożegnania. Szkice o poetyckiej świadomości elegijno-ironicznej*, Poznań 1999.
- J.J. Lipski, *Szkice o poezji*, Paryż 1987.
- J. Łukasiewicz, *Oko poematu*, Wrocław 1991.
- M. Łukaszuk-Piekara, „Wizje splecione z historiami.” *Autobiografia liryczna poety*, Lublin 2000.
- Cz. Miłosz, *Świadectwo poezji. Sześć wykładów o dotkliwościach naszego wieku*, Paryż 1983 (wyd. krajowe, z opuszcz. cenz.: Warszawa 1987).
- Cz. Miłosz, *Polska szkoła w poezji*. Z... rozmawia A. Fiut, „Teksty Drugie” 1990, nr 1.
- Cz. Miłosz, *Przeciw poezji niezrozumiałej. Postscriptum*, „Teksty Drugie” 1990, nr 5/6.
- R. Nycz, *Parodia i pastisz. Z dziejów pojęć artystycznych w świadomości literackiej XX wieku*, w: tenże, *Tekstowy świat. Poststrukturalizm a wiedza o literaturze*, Warszawa 1993.
- A. Okopień-Sławińska, *Pomysły do teorii wiersza współczesnego (na przykładzie poezji Przybosa)*, w: *Styl i kompozycja*, red. J. Trzynadłowski, Wrocław 1965.
- A. Okopień-Sławińska, *Wiersz awangardowy dwudziestolecia międzywojennego*, „Pamiętnik Literacki” 1965, z. 2.
- A. Okopień-Sławińska, *Wiersz wolny*, w: *Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny*, red. J. Krzyżanowski, t. 2, Warszawa 1985 (lub wyd. nast.).
- L. Pszczołowska, *Dlaczego wierszem?*, Warszawa 1967.
- A. Sandauer, *Pisma zebrane*, t. 1: *Studia o literaturze współczesnej*, Warszawa 1985.

- Z. Siatkowski, *Wersyfikacja Tadeusza Różewicza wśród współczesnych metod kształtowania wiersza*, „Pamiętnik Literacki” 1958, z. 3.
- J. Sławiński, *Próba porządkowania doświadczeń oraz Rzut oka na ewolucję poezji polskiej w latach 1956–1980*, w: tenże, *Teksty i teksty*, Warszawa 1990.
- M. Stala, *Chwile pewności. 20 szkiców o poezji i krytyce*, Kraków 1991.
- M. Stala, *Druga strona. Notatki o poezji współczesnej*, Kraków 1997.
- P. Śliwiński, *Przygody z wolnością. Uwagi o poezji współczesnej*, Kraków 2002.
- T. Zgółka, H. Zgółkowa, *Słownictwo współczesnej poezji polskiej. Listy frekwencyjne*, t. 1–2, Poznań 1992.

XCIV. PROZA POWIEŚCIOWA

— Powieść jako gra z czytelnikiem: chwytory narracyjne i fabularne, operowanie fikcją i deziluzją w sposobach przedstawiania, w obszarach światów przedstawianych.

— Role i relacje wzajemne symboli, parabol, mityzacji w strukturach powieści i nowel.

— Tradycyjne i współczesne powieści z tezą: budowa akcji, retoryka.

— Jakie funkcje może pełnić mimesis w fabułach i narracjach współczesnych?

— Kariera sylwiczności: przyczyny, realizacje, skutki artystyczne.

— Na pograniczach fikcji i świadectwa: autobiografia, dokument, reportaż.

Utwory:

J. Andrzejewski, *Bramy rajy*; M. Bieńczyk, *Terminal* (Warszawa 1994); K. Brandyś, *Romantyczność*; L. Buczkowski, *Czarny potok, Uroda na czasie*; S. Chwin, *Hanemann* (Gdańsk 1995); I. Filipiak, *Absolutna amnezja* (Poznań 1995); N. Gorerke, *Fractale* (Poznań 1994); W. Gombrowicz, *Trans-Atlantyk*; G. Herling-Grudziński, *Wieża*; P. Huelle, *Weiser Dawidek* (Gdańsk 1987 i wyd. nast.); J. Iwaszkiewicz, *Sny, Ogrody, Serenité*; T. Konwicki, *Bohiń*; A. Kuśniewicz, *Król obojga Sycylii*; D. Masłowska, *Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną*; I. Neverly, *Pamiętka z Celulozy*; T. Nowak, *A jak królem, a jak katem będziesz*; A. Stasiuk, *Biały kruk* (Poznań 1995), *Opowieści galicyjskie* (Kraków 1995); A. Ścibor-Rylski, *Węgiel*; J. Strykowski, *Austeria*; O. Tokarczuk, *Prawiek i inne czasy* (Warszawa 1996), *Dom dzienny, dom nocny*, Wałbrzych 1998, *Gra na wielu bębenkach*, Wałbrzych 2002; M. Tulli, *Sny i kamienie* (Warszawa 1995 i wyd. nast.).

Opracowania:

- L. Buczkowski, *Proza żywa*, Bydgoszcz 1986.
- T. Burek, *Pisarz, demony, publiczność. Jerzy Andrzejewski*, w zbiorze: *Sporne postaci polskiej literatury współczesnej*, red. A. Brodzka, Warszawa 1994.
- S. Burkot, *Proza powojenna 1945–1980. Analizy i interpretacje*, Warszawa 1984.
- P. Czapliński, *Ślady przełomu. O prozie polskiej 1976–1996*, Kraków 1997.
- P. Czapliński, *Mikrologi ze śmiercią. Motywy tanatyczne we współczesnej literaturze polskiej*, Poznań 2001.
- P. Czapliński, P. Śliwiński, *Kontrapunkt. Rozmowy o książkach*, Poznań 1999.
- P. Czapliński, P. Śliwiński, *Literatura polska 1976–1998. Przewodnik po prozie i poezji*, Kraków 1999.
- D. Danek, *O polemice literackiej w powieści*, Warszawa 1972.
- M. Głowiński, *Gry powieściowe. Szkice z teorii i historii form narracyjnych*, Warszawa 1973.
- L. Hutcheon, *Ironia, satyra, parodia – o ironii w ujęciu pragmatycznym*, tłum. K. Górską, „Pamiętnik Literacki” 1986, z. 1.
- M. Indyk, *Granice spójności narracji. Proza Leopolda Buczkowskiego*, Wrocław 1987.
- J. Jarzębski, *Gra w Gombrowicza*, Warszawa 1982.
- J. Jarzębski, *Powieść jako autokreacja*, Kraków 1984.
- J. Jarzębski, *Między „realizmem” a „prawdą” (proza krajowa po wojnie)*, w: tenże, *W Polsce czyli wszędzie*, Warszawa 1992.
- J. Jarzębski, *Pożegnanie z emigracją. O powojennej prozie polskiej*, Kraków 1998.
- J. Malewski, *Wakacje pana Marcuszka*, w: tenże, *Widziałem wolność w Warszawie*, Londyn 1989 (lub inne wyd.).
- Cz. Miłosz, *Nad Wigrami*, „Kultura” [Paryż] 1984, nr 10.
- R. Nycz, *Sylwy gatunkowe w powieści polskiej XX wieku*, red. T. Bujnicki, Katowice 1987.
- W. Tomasik, *Polska powieść tendencyjna 1949–1955: problemy perswazji literackiej*, Wrocław 1988.
- J. Walc, *Nieepickie powieści Konwickiego*, „Pamiętnik Literacki” 1975, z. 1.
- A. Werner, *W przeciagu*, „Puls” 1990, nr 45 [O Bohini].
- L. Wiśniewska, *Świat, twórca, tekst: z problematyki nowej powieści*, Bydgoszcz 1993.

M. Zaleski, *Formy pamięci. O przedstawianiu przeszłości w polskiej literaturze współczesnej*, Warszawa 1996.

M. Zaleski, *JMR w brzuchu wieloryba*, „Arka” 1985, nr 10.

J. Ziomek, *Parodia jako problem retoryki*, w: tenże, *Powinowactwa literatury*, Warszawa 1980.

XCV. ESEJ, AUTOBIOGRAFIA, LITERATURA FAKTU, WYWIAD-RZEKA

— Dziennik, pamiętnik, pamiętnik mówiony. Autobiografia, biografia, zmyślenie?

— Sztuka felietonu, reportażu i reportażu historycznego. Rodowód tych form i ich rozwój.

— Między dokumentem a fikcją.

— Protokół realności, protokół epifanii.

— Jak pisać biografie? Analiza porównawcza wybranych przykładów.

Utwory:

Uwaga: z poniższych pozycji trzy są obowiązkowe, pozostałe należy przejrzeć. J. Baczak, *Zapiski z nocnych dyżurów* (rysunki J. Baczak, posłowie J. Błoński, Kraków 1995 i wyd. nast.); A. Bobkowski, *Szkice piórkiem*; M. Białoszewski, *Pamiętnik z powstania warszawskiego*; M. Brandys, *Moje przygody z historią*; S. Bereś, *Historia literatury polskiej w rozmowach, XX-XXI wiek*, Warszawa 2002; M. Dąbrowska, *Dzienniki*; W. Gombrowicz, *Dziennik*; G. Herling-Grudziński, *Dziennik pisany nocą*; R. Kapuściński, *Cesarz*; S. Kisielewski, wybór felietonów; H. Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*; K.L. Koniński, *Ex labyrintho* (fragmenty), *Nox atra* (fragmenty) (w: tenże, *Pisma wybrane* Warszawa 1955 albo w: *Ex labyrintho* [Pamiętnik medytacyjny], Warszawa 1962); T. Konwicki, *Kalendarz i klepsydra*; przedm. M. Bednarek, Warszawa 1961); Cz. Miłosz, *Ziemia Ulro*; Z. Nałkowska, *Dzienniki czasu wojny*; L. Tyrmand, *Dziennik 1954*; M. Wańkiewicz – dowolny wybór reportażu; A. Wat, *Mój wiek*, P. Paziński, *Pensjonat*, Warszawa 2009.

Przykłady biografii:

J. Olczak-Ronikier, *Korczak. Próba biografii*, Warszawa 2011; W. Bonowicz, *Tischner*, Kraków 2001; K. Czerni, *Nietoperz w świętyni: biografia Jerzego Nowosielskiego*, Kraków 2011; R. Lis, *Ręka Flauberta*, Warszawa 2011, P. Matywiecki, *Twarz Tuwima*, Warszawa 2008, A. Franaszek, *Miłosz. Biografia*, Kraków 2011.

Opracowania:

- M. Baranowska, *Aleksander Wat: choroba wieku*, w: *Sporne postaci polskiej literatury współczesnej*, red. A. Brodzka, Warszawa 1994.
- M. Czermińska, *Autobiograficzny trójkąt. Świadectwo, wyznanie i wyzwanie*, Kraków 2000.
- M. Głowiński, *Powieść a dziennik intymny*, w: *O prozie polskiej XX wieku*, red. A. Hutnikiewicz i H. Zaworska, Wrocław 1971.
- M. Głowiński, „*Tak jest dziwnie, tak jest inaczej*”, „Teksty” 1973, nr 4 (dot. *Dziennika Z. Nałkowskiej*).
- M. Janion, *Wojna i forma*, w: *Literatura wobec wojny i okupacji*, red. M. Głowiński i J. Sławiński, Wrocław 1976 (dot. M. Białoszewskiego).
- J. Kandziora, *Zmęczeni fabułą. Narracje osobiste w prozie po roku 1976*, Wrocław 1993.
- K. Kąkolewski, *Wańkowicz krzepi*, Warszawa 1973.
- Ph. Lejeune, *Pakt autobiograficzny*, tłum. A.W. Labuda, „Teksty” 1975, nr 5.
- R. Lubas, *Style wypowiedzi pamiętnikarskiej*, Kraków 1983.
- Z. Łapiński, *Ja, Ferdynand. Gombrowicza świat interakcji*, Lublin 1985, wyd. rozszerzone: Kraków 1997.
- Cz. Niedzielski, *O teoretycznoliterackich tradycjach prozy dokumentalnej (podróż – powieść – reportaż)*, Toruń 1966.
- S. Nowicki [właśc. Stanisław Beres], *Pół wieku czyścica. Rozmowy z Tadeuszem Konwickim*, Warszawa 1990.
- W. Pawluczuk, *O istocie reportażu*, „Kontrasty” 1977, nr 10.
- J. Smulski, *Autobiografizm jako postawa i jako strategia artystyczna. Na materiale współczesnej prozy polskiej*, „Pamiętnik Literacki” 1988, z. 4.
- P. Stasiński, *Poetyka i pragmatyka felietonu*, Wrocław 1988.
- Z. Stefanowska, *Dziennik Herlinga-Grudzińskiego*, w zbiorze: *Literatura źle obecna*, Londyn 1984 (lub wyd. nast.).
- K. Szaniawski, *Metafizyka zniewolenia – świadectwo Aleksandra Wata*, w zbiorze: *Literatura źle obecna*, Londyn 1984.
- J. Walc, *Trudny rachunek*, w: tenże, *Wielka choroba*, Warszawa 1992.
- M. Wańkowicz, *Karafka La Fontaine’a*, Kraków 1980.
- R. Zimand, *Tyrmand ‘54*, w: tenże, *Wojna i spokój. Szkice trzecie*, Londyn 1984 lub w: tenże, *Miłosz, Tyrmand, Zinowiew*, Warszawa 1982, Wydawnictwo „Krag”.
- R. Zimand, *Wojna i spokój*, w: tenże, *Wojna i spokój. Szkice trzecie*, Londyn 1984 (dot. A. Bobkowskiego).